

KARACADAĞ

DİYARBAKIR HALKEVİ DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Ulusal Egemenlik ve Çocuk bayram	Ömer Öner
Diyarbakırlı Bilginler ve Ozanlar	A. Şevket Kavut
Osmanlıların Diyarbakır'a gelmeleri	K. Baykal
Spor hareketleri	...
Mehtaba hasret (Şiir)	Nihat Günay
Bibliyografya	K. Baykal
Halkevi dergileri arasında	K. B.
Halkevi haberleri	...

SAYI: 39

Nisan

1941

CİLT : 4

DİYARBAKIR BASIMEVİ

Yazı Hey'eti

Dil Edebiyat komitesi :

Salim Atalık — Kâzım Baykal — Kâzım Vehbi Oral — Süheyl Beken
Süleyman Savcı

MUHABİR AZA : Cavit Demiral (Lice) Münip Gültekin (Ergani)
Fuat Arıkan (Eğil) Calâl Şefkatlioglu (Kulp)

Umumî Neşriyatı İdare eden Yazı İşleri Müdürü
AGÂH ARMAN

Abone Şartları : Yıllığı 100 Kuruş 6 Altı aylığı 50 Kuruş Fıatı 10 Kuruş.

Abone olmak isteyenler Diyarbakır Halkevi başkanlığına müracaat etmelidir.

KARACADAĞ

Diyarbakır Halkevi Tarafından ayda bir Çıkarılır

ULUSAL EGEMENLİK VE ÇOCUK BAYRAMI

Ömer Öner

Bugün, ulusal egemenlik ve çocuk bayramının 21 inci yıl dönümünü dünyamızın karanlık ve buhranlı vaziyetine rağmen gene her yıl gibi neşeli, mes'ut ve bah-tiyarlıkla kutluluyoruz. Zaman oldu, hayatın çeşitli kahirleri ile, türlü türlü musibetlerle karşılaştık. Fakat biz gene bu nevi saldırılara göğüs gerdik, yılmadık ve yılmadık. Çünkü biz, yılmadık ve yılmadık idik.

Bu büyük günü kazanma yolunda büyüklerimizin, kahraman ulusumuzun sarfettikleri gayret ve fedakârlıkları tekrarlamaya lüzum yoktur. Geçmişin umumi manzarasını yakın maziye kadar yalnız bir gözden geçirmek kâfi gelecektir. Büyük ATA, tarihi natuklarında bu ciheti büyük bir vuzuhla meydana koymuş bulunmaktadır. Osmanlı devletinin müttetiklerle beraber mağlubiyeti Türk ulusu-

nun perişan bir halde harpten çıkışı, Saltanat ve Kahraman Türk ordusunun silâhsız kalışı yurdun hemen her tarafı düşmanlar tarafından işgale başlamış bunlar yetişmişymiş gibi dahildeki düşmanlar, hıristiyan unsurların, Mavri naira hey'etinin, ermeni patriki Zaven efendi ile birlikte faaliyette bulunuşlarını Pontusçuların suhulet muvaffakiyet temin edebildiklerini ayrı ayrı anlatmakta ve buna mukabil vaziyetin dehşet ve vehametini anlamış olan bazı zevat tarafından (Trakya paşaili), (Vilâyeti şarkiye müdafaayi hukuk), (Muhafazayı hukuk) ve aynı zamanda (ademi merkezîyet) cemiyetleri kurularak mukabil çare ve tedbirlere baş vurulduğunu beyan etmektedir.

“Nekadar zengin ve müreffeh olursa olsun istiklalden mahrum

bir millet, beşeriyeti mütemeddine muvacehesinde uşak olmak mevkiünden yüksek bir muameleye kesbliyat etmez „ fikrini ateşli kalbinde besleyen büyük ATA istiklâl ateşile için için kaynıyan Anadolu'muzun temiz muhitine kavuşmak ve mert Anadolulularla elbirliği yapmak mecburiyetini duydu. İstanbuldan 16 Mayıs 1919 tarihinde deniz yolu ile Anadolu'ya hareket etti. 19 Mayıs 1919 da Samsuna ayak bastı. Bu suretle istiklâl mücadelesine ilk adımını atmış oldu.

Havza, Merzifon, Amasya, Tokat ve Sivas yolu ile Erzurum'a geldi. Orada, 23 Temmuz 1919 da ilk kongresini açtı. Yiğit Erzurumluların, temiz ve mert yüreklerinde kurtuluş havası kaynıyordu. Aziz ulus, istiklâl mücadelesine işte bu günden kıyam etmişti. 29 Ağustosta Sıvasa hareket edildi. 4 Eylül 1919 da Sıvas kongresi kırıldı.

Bir taraftan bu kongre devam ederken diğer taraftan da yurdun hemen her köşesile muharebeler cereyan ediyordu. Yurdun bütün bölgeleri arasında irtibat gün geçtikçe artıyor ve hakiki bir işbirliği beliriyordu. Mütevazi mektep salonlarında yapılmakta olan bu kongrelerde yüce ATA Tarih ve hadisatın sevkile, bilfiil içine düştüğümüz kanlı ve kara

tehlikeleri görmeyecek ve bundan müteheyyic olmayacak hiç bir vatanperverin tasavvur edilemeyeceğine,, işaretle mütareke ahkâmına mahalif olarak yapılan tecavüz ve işgallerden bahsetmişlerdir. "Tarih, bir milletin varlığını ve hakkını hiç bir zaman inkâr edemeyeceğini, binaenaleyh, vatanımız, milletimiz aleyhinde verilen hükümlerin muhakkak iflâsa mahkûm olduğunun,, ilâve buyurmuşlardır.

Aynı zamanda, mukadderata hakim, bir iradei milliyenin ancak Anadolu'da zuhur edebileceğini tasrih eden büyük Atamız, iradei milliyeden doğacak bir hükümetin teşkilini ilk mesai hedefi olarak göstermişlerdir.

Dediler. Ve dediklerini de yaptılar. Ne bir gün evel, ne bir gün sonra. Tam zamanında ve yerinde yaptılar. 23 Nisan 1920 de Ankarada Büyük Millet Meclisi kurularak tarihimize büyük bir gün daha armağan edilmiş oldu. Türk ulusunun uyandığı ve ayağa kalktığı, Türk varlığının tanındığı, milli birliğin meydana geldiği; hakiki türk gücünün kendini gösterdiği bugün işte bu suretle meydana gelmiş oldu.

Hayatımıza kasdediliyor, haklarımız elimizden alınmak isteniyor, her taraftan yurdumuza saldırılıyor, elimiz, kolumuz bağ-

lanarak esir edilmek isteniyor, insaniyete sığınan en menfur hareketler reva görülüyor. Milletimiz maddeten, manen öldürülmek, şeytani pusular kurularak bin bir çeşit hile ve desiselerle mahvedilmek isteniyor.

İşte bunların hepsi bize reva görülüyordu. Yapacakları zaman en zayıf ve en felâketli zamanımızı seçmişlerdi bile.

Gafil düşmanların kin, haset ve garaz gözlerini kapamıstı. Hiç bir şey duymuyor ve hiç bir şey anlamak istemiyorlardı. Fakat gene tarih seyirinden şaşmadı, mukadderat yerini buldu. Türkler gene muzaffer oldu. Kazılan kuyular

kendi mezarları oldu, kurdukları pusular, kendi felâketlerini hazırladı. Bizim bildiğimiz ve dünyamızda şahidi olduğu veçhile dahil-dekiler de, hariçtekilerde hepsi ve hepsi ziri zeber ve hâk ile yeksan oldular.

Bu çetin anlarda, bu çetin başarıları elde etmiş olan büyüklerimize ebedî minnet ve şükranlarımızı tekrarlamak en büyük vazifelerimizdendir.

İstikbalimizin yeğane temelleri olan aziz türk yavrularımızın bu şen günlerini, biricik bayramlarını kutlular, kendilerine sıfhat, neşe ve afiyet dileriz.

DİYARBAKIRLI BİLGİNLER ve OZANLAR

A. Ş. Kavut

Hatice İffet [Hanım]

Şair Sırrı hanımın kardeşidir. [1] Hayatı hakkında geniş bir bilgiye sahip değiliz. Diyarbakırın tanınmış hanedanından Ahmed beyin kızı ve Diyarbakırlı bir bilgin ve ozan olan Azmi zade Hafız Mehmed beyin zevcesidir. 1860 (H. 1277) senesinde vefat etti. Mezarı Behram paşa camii yanındaki kabristandadır. Bir divana sahiptir. Aşağıdaki gazel onundur.

G a z e l

*Çünki agehsin gönül sırrı nihan lâzım sana
Varlığı mahv eyleyip terki cihan lâzım sana
Sen adem sahralarında bir güzel şehbaz idin
Şimdi damı hestiye düştüm figan lâzım sana
Damı cisme düşmeden mevlâyı bulmaktır gazez
Razı aşkı bâdezin etmek iyan lâzım sana
Cümle benlikten geçip mahvi vücade ermeğe
Hanikahı aşkta pirimuğan lâzım sana
Feyzi istidad sende zâhir oldu İffeta
Her cihet şimdengeru darülâman lâzım sana*

Osman Nuri Paşa

Diyarbakırlı İbrahim Hafid paşanın oğludur. (Hafid paşa için dergimizin 19 cu sayısına müracaat.)

1803 (A. 1218) de Diyarbakırda doğdu. Tahsilden sonra memlekette bazı memuriyetlerde bulundu. 1830 senesinde Bağdada gitti. Vali Ali Rıza paşa tarafından takdir olundu.

[1] Sırrı hanım için dergimizin üçüncü sayısına bakınız.

Kendisine Mirimiranlık rütbesi verdirildi. Uzun zaman Bağdad ve havalisinde kaldıktan sonra memleketine döndü. Buradan İstanbula gitti. 1848 de Urfa mütesarrıflığına iki sene sonra Kars sancağı kaymakamlığına tayin olundu. Sonraları Muş ve Mardin mütesarrıflıklarında da bulunmuş. «262» sahifelik bir divanı vardır. 1856 (H. 1272) yılında Diyarbakırda vefat etti. Ölümü için Diyarbakırlı Said paşa şu tarihi söylemiştir.

«Gülşeni adne mürur eyledi Osman paşa»

Mezarı Fatih paşa emniindeki kabristanda babasının yanındadır, aşağıdaki gazel onundur.

G a z e l

*Bezme gelmez saki, eşbabı safa tam olmasa
İşrete meyletmez ol meh camı gülfam olmasa
Rüzgârı bilmedir san'at suyun buldurmada
Kullanılmaz zevrakı sahbada eyyam olmasa
Bülbül âsa naliş etmezdim cefa vü nazdan
Şivekârım ol peri peyker gül endam olmasa
Dil olurdu hem cenahı tairi kuds âşiyân
Payi mürği akla kaydı kâkülü ram olmasa
Rahatı vuslat bilindi mihneti hicran ile
Kadri subhi ruşen olmaz çünkü ahşam olmasa
Çeşmi mesti nazanini şöyle bir müstağni kim
Bade nuşi işve olmaz hayli ikram olmasa
Yüz kere kurbanı olmuş Nuri tiği gamzenin
Bu seye vermez Rıza ol şuh bayram olmasa*

Safi

19 cu yüz yılda yaşayan Diyarbakırlı bu bilginiin hayati hakkında son asır Türk şairlerinde aşağıdaki malumat vardır. (Cüz: 9 Sa: 1590).

«Şeyh Mustafa Safi [efendi], Diyarbakır müftisi Salih [efendinin] oğludur. Takriben 1784 (H. 1199) da Diyarbakırda doğdu.»

«Dokuz yaşında Kur'anı Kerimi hıfzetti. Babasından şerhi akaide kadar okuduktan sonra İstanbula geldi. Ders vekili Akşehirli Ömer [efendinin] dersine devam ederek

icazet aldı. Neşri ilm etmek için İstanbulda oturmak fikrinde iken rüyada Çerkesli Şeyh Mustafa [efendi] tarafından davet olunmasile Çerkes'e gitti. Şeyhe intisap ve üç senede tekmili sülûk etti.»

Sulai rahm için Diyarbakıra gitti. Avdetinden evvel şeyhi vefat eylediğinden halifesi Geredeli Halil [efendi] hilafet verdi. Hicaza azimet etti.»

«Döndükten sonra Boluda Semerkand medresesinde neşri marifet ve medresenin kurbundeki camide de tarikati şabaniye üzere icrayı ayin eyledi.»

Sultan Mahmud, vilâyetlerdeki meşayihle beraber Mustafa Safi [efendi] yi de suri hûmayune davet etti. Huzure geldiğinde diğer şeyhler gibi merasime riayet etmeyerek (Selâmünaleyküm) deyüp bir tarafa oturdu. Bu hareketinden padişah, pek ziyade mahzuz olub hakkında hürmet gösterdi ve yüz bin kuruş verdi. Şeyhi Safi bu parayı İstanbul muhtacine dağıttı.»

«1847 (H. 1263) [Muharreminin onuncu gecesi] 63 yaşında vefat etti. Boluda Ak taş dergâhına defnolundu.»

«Vaktile Sahhaflar çarşısında tesadüf edib aldığım evrakda şeyhin tercümei haliyle bazı ilâhiyat ve nuutu ve 1846 (H. 1262) de yirmi iki yaşında vefat eden oğlu Mehmed Faik [1] (efendinin) hayli manzumesi mûnderictir.»

Şeyh Safi'den :

G a z e l

*Mahremi esrarı aşkız izzü cahı neyleriz
Maliki gencuri vaslız mülki şahı neyleriz
Kılmışız ifna vücudi masıvayı serbeser
Nazırı didarı dostuz mihrü mahı neyleriz
Çün beka tahtında yarı baki ile hemdemiz
Bu fena bezminde fani tahtgâhı neyleriz
Biz gariki bahrı tevhidiz ezelden ta ebed
Küşegiri vahdetiz başka penahı neyleriz
Şimdilik âramgeh oldu bize mülki adem
Alemi kevnü mekânda barigâhı neyleriz
Hemnişini sakii bezmi elestiz ey Safi
Zahidi efsürde dil veş hanikahı neyleriz*

[1] Faik için dergimizin 12 neifsayısına bakınız.

(Sonu var)

OSMANLILARIN DİYARBAKIRA GELMELERİ — BAZI VESİKALAR —

K. Baykal

Aziz dostum Süleyman Savcı ile beraber hazırladığımız “Türk Tarihinde Diyarbakır,, adlı arkeolojik eserimizin müsveddelerinden bir parça :

OSMANLI DEVRİ :

Çaldıran muharebesi esnasında Şahın Diyarbakır valisi Ustaçlı Mehmet Han ölünce Diyarbakır halkı Mehmedin bütün avenesini şehirden dışarı koğmak suretiyle şahtan ayrılmışlar. Fakat Osmanlı devletine iltihak da uzun sürmüş, bir hayli mücadele ve muhasara olmuştur.

Bütün halk ve civar ahali tarafından tanınan ve hürmet edilen padişah tarafından da sevilen Bitlisli İdris “Meşhur Tarihçidir,, vasıtasıyla padişahın Diyarbakıra meyli halka bildirilmesi üzerine halk ve bütün civarı, Bitlisli İdris tarafından padişaha meyi ettirilmişti. Şehirde padişahın adı okunmak suretile Osmanlılara intikal etmiş oluyor. Yavuz Selim çaldıran’dan dönmüş, daha Amasyada iken şah Tebriz’i istirdat etmiş, bu civarın en müstahkem mevki

ve kalesi olan Diyarbakır’ın Osmanlılara geçmesini hazmedememiş, Ustaçlı’nun kardeşi Karahan’ı vali tayin ile istirdat için bir ordu ile Diyarbakıra yollamış. Buna bir takım beyler de iltihak etmişler. Şehir muhasara edilmiş, bu hal çok sıkı ve devamlı olarak tam bir buçuk yıl devam etmişti. Halk Yavuz Selim’den istindat etmiş, o da yiğit Ahmet beyi bir miktar askerle yollamış. Karanlıktan istifade ederek Ahmet bey şehre girmiş, muhasara şiddetlenmiş, bir çok vakalar olmuş, fakat Diyarbakırlılar bunlara mukavemet etmişler, bir taraftan da Bitlisli İdrisi padişaha sevk etmişler. O da padişaha birtakım hissi ifadelerle vaziyeti arzetmiş, padişah Bayburt ve civarının valisi bulunan ve aslen Diyarbakır—Yiğit Ahmet bey gibi bıyıklı Mehmet Paşa ile Sivas ve Amasya valisi Şadi Paşaya emretmiş. Bıyıklı serdar olmuş. Diyarbakıra doğru yürümüşler. Bitlisli İdris civardan on bin kişi ile iltihak etmiş. Bunlar gelinceye kadar Yiğit Ahmet bey bir huruç hareketi yapmış ve dışarda düşmana

mühim zayıat verdimiş.

Osmanlı kuvvetinin geldiğini duyan Karahan şehri zaptetmek için üç kapıdan şiddetli hücumda bulunmasına rağmen şehri almadan dönmüş ve Bıyıklı Mehmet paşa da şehre girmiştir. 922 Şaban ayı—1516 Miladi) Artık şehir Osmanlı devletinin eline tamamen geçmiştir. Bıyıklı Mehmet Paşa şehri zaptettiği için FATİH ünvanile anılır, yaptırdığı camie Fatih Paşa Camii derler. Kendisi ölünce yanındaki mezarlığa gömülmüştür. (Sene: 928, Fiş: 60)

‘Yiğit Ahmet bey adına izafeten bir mescit vardır. Bu gün bu cami yok, yalnız bir mahalle halâ onun adı taşımaktadır.,, Hasan Paşa hanının şarkındaki hızar fabrikalarının yanında bir evin temeli ve duvarları bu mescidin bakiyeleridir.

Fatih Paşa “Kurşunlu,, caminin hemen şark divarı dibindeki mezarlar arasında yüksek, büyük taşlarla yapılmış bir mezar göze çarpar, bu bıyıklı Mehmet Paşanın mezarıdır. Baş ve ayak ucunda birer mermer taş vardır. Ayak ucundaki taş düşmüş ve kırılmış diğerleri sağlamdır.

Bu mezara ait fişten bir parça:

Baş ucundaki taşta Osmanlı neshi ile yazılmış şu kitabe var:

Şark yüzünde :

El-emir el-ümerâ bivilâyeti Diyarbekir harresehûllâhü tealâ an el telbis vel-mekr fi leyletil-selâse el-erbaa vel-aşerate min şehri muharremil-haran min şühuri seneti semane ve işrine ve tis'amie.

Garp yüzünde :

İntekale min daril-fena ilâ daril-bekâ sahibül-seyf vel-cud vel-ata el-merhum el-mağfur Mehmet Başa nevvere Allahü merkadehu nuren ilel-haşr vel-ceza.

Şark yüzünün tercemesi :

Diyarbakırda vali bulunan, beylerbeyi iken onu [1] hileden ve fesaddan korusun Salı gecesi, 928 senesinin aylarından Muharrem ayında.

Garp yüzünün tercemesi :

Vergi ve kılıç sahibi [2] merhum ve mağfur Mehmet Paşa fena evinden baka evine göçtü. Allah mezarımı haşr ve ceza günü [3] ne kadar nur ile tenvir etsin.

Şimdiye kadar esash bir şekilde tesbit edilmemiş olan ve an-

[1] Ondan maksat Diyarbakırdır.

[2] Vergi ata mukabildir.

[3] Haşr ve ceza günü kıyamet günü demektir.

çak müsveddelerimizde tesbit edilerek tahlil edilen ve buna dayanarak da tarihi malûmat verilen vesikalarımızdan bir tane daha : Özdemir oğlu Osman Paşanın

türbesi ile kitabesi.

Türbe, Fatih Paşa camiiinin doğusundaki yüksek türbedir. Kitabesi türbenin içindeki ikinci kapı üstündedir.

Budur sultan Murad hanın veziri
Ki fetholdu elinde mülki Şirvan
Yedi yıl terki tahtetti elinden
Hudabende Muhammed şahî İnan
Teter han oldu asi padişah
Anın ref'i olundu bune ferman [4]
Koyup Şirvanı gitti asi hane
Kesüp başın yerine dikti bir han
Dönüp Tebrizi aldı oldu tarih
Cihanda nam koydu göçtü Osman

[4] Buna demektir.

SPOR HAREKETLERİ

Geçen Dergimizde, Diyarbakır - Malatya avcıları arasında yapılan Atıcılık müsabakalarında iyi derece alanlara ödül dağıtılacağını yazmıştık...

Bu tören Diyarbakır Jimnastik ve İzcî Gençlik Kulübünde 2 Nisan 1941 Çarşamba günü tertip edilen çay şöleninde yapılmıştır. Şölende başta Birinci Umumi Müfettiş pek sayın Bay Abidin Özmen olmak üzere Başmüsavir sayın Bay Mitat Saylam Vali sayın Bay Feyzi Gürel, Belediye Reisi sayın Bay Nazım Önen, Halkevi Reisi sayın Bay Osman Ocak, Emniyet Müfettişi sayın Bay Tevfik Koral ile Vilâyet Başmanları onur vermişler; Ay ve Yıldız Gençlik kulüpleri Başkanlarıyla Jimnastik ve İzcî Gençlik kulübü İdare Heyeti ve Müessisleri, Daimi Encümen Üyeleri ve Diyarbakır avcıları hazır bulunmuşlardır.

Öndüller, Diyarbakır avcılarına şevklendirme ve önverme erdirmeleriyle, Müşarünileyh Abidin Özmen tarafından, birer birer, verilmiş ve gönülleri alınmıştır.

Malatya avcılarının öndülleri de Malatya Avcılar Kulübüne

gönderilmiştir.

Avcılık atıcılığın erkinleşmiş ve yetkinleşmiş derecesidir; iyi bir atıcı olmayan avcı olamaz... Atıcılık: Türkün ezeli uyaklarından biridir. Ok ve Sadak: Türk ile doğmuştur ve İnsanlık bu sunguyu Türkten almıştır...

Diyarbakır avcıları dedelerinden miras kalan bu sporu ilerletmişlerdir...

Avcılar arasındaki dayanışmayı başka birliklerde bulmak güç denilebilir...

Avcılık: Yiğitliğin ve duranın, dölen ve iradenin müşahhas şeklidir, ve Fizik ve Moral Yetenekliğin, gelişimin bütünlük örneğidir. Bunları göz önünde tutan Jimnastik ve izcî Gençlik kulübü Avcılık şubesini de kurmuş ve gerekli teşkilâta başlamıştır...

Sosyal çevremizde; neş'e yaratan, birleşme kaynağı olan ve hoşgörülen obarıtma hikâyelerini dinlediğimiz bu seçkin varlıktan kendileri gibi atlet ve atıcı yetiştirmelerini dilemekteyiz. Nasıl ki, bu gün rahmetle andığımız, Halkevi Reisi Osman Ocak'ın büyük

kardeşi Mehmet Ocak, Hacı Niyazi, Arnavut Rıza ve kardeşleri Şefik, Rauf ve Hazrolu Muharrem gibi ünlü avcılar, kendilerini yetiştirmişlerse...

Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğü ve Diyarbakır Bölgesi Başkanlığı bu ereke varmak için eiden gelen yardımı yapmaktan çekinmemektedirler...

*
**

Burada, Diyarbakır gençleriyle bir az söyleme sırasıdır.

Bu gençlere düşen bir ödev vardır. Milli, vatani ve ahlâki olan bu borcu ödemeleri hemde kanunî bir düşergerdir...

Çok uzak olmayan zamanlarda doğu güney bölgeler arasında Diyarbakır gençleri spora düşkünlüder. Araçsızlık içinde önde bulunmaya çalışırlardı. Fakat, hele Beden Terbiyesi Kanununun neşrinden ve Nizamnamesinin tatbikinden sonra gençlerimizin kulüblere koşarak seve sevine Beden Terbiyesi hareketlerine devam etmeleri beklenirken bu can atmada hattâ kazalardaki gençlerimizden geri kalmış olmalarını Diyarbakırın duygulu, disiplin gözeteni, ağır başlı gençlerine pekte yaraşır bulmadığımızı söyleyebiliriz...

Yukarda işaret ettiğimiz gibi Hükümetimiz, Yüksek makamlar, büyüklerimiz her türlü kolaylığı göstermekten, bol bol vermekten bir an bile vazgeçmemekte ve bu işin yürümesi için olanca yardımı yapmaktadırlar...

Maksad: gençlerin maddi entellektüel ve ahlâki bakımlardan etkinliklerini elde etmektir.

Halkevleri, Gençlik kulüpleri mükelleflerin bu konular ve Beden Terbiyesinin ana hatları dairesinde talim ve terbiyelerine, ruhi ve sosyal durumlarda göz önünde tutularak, özenle çalışan ve hırs ve garezden beri, yiğit ve kerim tabiatlı, adalet ve hakka tapan kalpleri ahlâki iman, hikmet ve şefkatle, dimağları milletimiz için yurdseverlik hisleriyle dolu olarak yetişmelerine dürüşle emek ve ren en sıcak birer kurumdurlar, gençlerin buralarda Fizik ve Moral olgunluğa ermeleri için istedikleri araç bulacaklarına şüphe yoktur. eskiden olduğu gibi geliş güzel değil, ilmi, ameli ve teknik usullerle, realist bir çalışma ile karşılayacaklardır.

Halkevleri, Gençlik kulüpleri Fazilet mabedleridir. Türk gencinin işinden çıktığı zaman gideceği yer yalnız oralarıdır..

Mehtaba Hasret

*Dün akşam sahilde dolağım yalnız,
Dalarak suların akışlarına.
Beni unutmuştu sarışın bir kız,
Vurgundum burdaki bakışlarına.*

*O gece bekleđim sular kararđı.
Solmuştu ufukta rengi akşamın,
İçim bir hojalle durmaz yanardı,
Anınca ismini dünkü akşamın.*

*Gördümki, her şey kararıyordu,
Yorgundu sanki o çılgın deniz.
Bilmemki gözlerim ne arıyordu?
Neydi bekleđğim böyle sebepsiz?*

*Bu yerde sevmiştim bir peri kızı,
Ufukmuş öğrendim yattığı yerler,
Haber verdi bana Çoban yıldızı,
Buraymış aşkını sattığı yerler.*

*Akşamın ufukta solan renginde,
Sarışın bir kıızı bakıyor gördüm.
Çamlığa yaslanan yorgun enginde,
Sırmalı bir çelenk takıyor gördüm.*

*Şimdi çamlıkta bir kaval sesi,
Periler oynardı düğünümüzde.
Göklerin açıldı siyah perdesi,
Her şeye kavuştuk bu günümüzde...*

Nihat Günay

BU HARBİN KİTABI

1939 Harbi

Türkiye — İngiltere ittifakı ve Büyük Britanya İmparatorluğu

Yazan : Mümtaz Faik Fenik

Fiatı 125 Kuruş

Zerbamat Basımevi Ankara — Mart 1941

Kitap 146 sayfadır, 32 fasla ayrılmış sonunda İngiltere imparatorluğunu gösterir bir haritası var. İfadesi açık, akıcı, insan hiç usanmadan sonuna kadar çabuk okuyabiliyor. Bahisleri şu serlevhaları taşıyor: Dış politikamız ve Türkiye—İngiltere ittifakı, Büyük devletin vasfı, Ana mahsuller, Otarşı—Abluka—Ersatz—Mübadele, Harbin şansları ve Büyük Britanya adaları, İrlanda, Büyük Britanya İmparatorluğu, İmparatorluğun teşekkülü tarzı, Büyük Britanya imparatorluğunun iktisadi kıymeti, İngiliz adalarındaki istihsal, Büyük britanya ticareti, Türk—İngiliz ticaret anlaşması, Akdeniz, Cebelütarik, Süveyş, Boğazlar, Akdeniz adaları ve oniki ada, İngiltere ve Mısır, Hindistan Avusturalya, Yeni Zelânda, Afrikadaki İngiliz imparatorluğu, Sudan ve harp Cenubi Afrika ittiyadi, Kanada, Afrikadaki diğer toprakları, Garp cephesi harekâtı,

Büyük Britanyanın iki müttefiki, Hollanda ve Belçika, Felemenk Hindistan ve üçüzlü pakt, Birleşik amerika—üçüzlü pakt ve Amerika yardımları, Pasifik okyanusu ve Amerika, Harbin kanı Petrol, Netice :

Eser bugünkü harbi, esas ve safhaların her iki tarafın iktisadi, askeri, siyasi durumların, muvafakiyetlerini, rejim ruhunu, Demokrasinin insan ruhuna uygunluğu ve bu sebeple rejim'in müdafaası, müdafa kaynakları, bu ruha iptinaendaha baş tarafta prensibimiz, ittifakımız milli Şefimizin sözlerinden alarak (S. 7) izah ediyor. Büyük devletin vasıfları ve müstemleke (S. 12) Otarşı, Abluka, Ersatz (S. 25) mahiyet ve iki taraftaki şekilleri sumi olarak istihsal ettikleri maddeler, güzelce izah ediliyor. Britanya imparatorluğu diğer tabirle milletler cemiyeti (S. 39)

teşkilatı, anavatan ve müstemle-
keler, nevilere ayrılarak ve ismen
coğrafi, iktisadi ehemmiyetleri ve
harpteki rolleri (S. 32, 52) Türk
ingiliz ticaret anlaşması Tarihi
safhalarile (S. 53) Harbin hedef-
leri ve yolları olarak ve bizide
ilgilendiren Akdeniz, Cebelütarık
Süveys, Boğazlar, Lozan'a göre
adalar (muahedenin 12, 13, 14, 15
ci maddeleri) Mısır, Hindistan
Avustralya, Yeni Zelanda (Anza-
k'lar) (S. 89) diğer müstemleke-
lerden sonra Garp cephesi hare-
kâtı, Hollanda ve Belçika Fran-
saya Alman taarruzu ve istilâ
şekil ve tarihleriyle (S. 103) sükû-
tun sebepleri (S. 106) güzelce
teşrih ediliyor. Felemenk hindis-
tanı ve üçüzlü pakt bu paktın
şekli ve hükümleri (S. 116) hedef
ve gayeler. Birleşik Amerika
üçüzlü pakt ve Amerikanın yardı-
mı.

Amerikanın milyonları bulan
harp masrafları (S. 121) yardım

ve tediye döviz. Ariyet malzeme
verme kamu (Hortum hikâyesi
S, 126) Pasifik okyanosu ve Bir-
leşik Amerika, Petrol ve istihsal
ile sarfiyatı (S. 134) izah edildik-
ten sonra neticeye varılıyor.

Bu kitabı her münevver, hali
hazır vaziyeti takip eden herkes
bilhassa muallimler, Tarih—Coğ-
rafiya ile uğraşanlar herhalde oku-
malıdır. Bize hali hazır vaziyeti
sebeup ve şekilleri ile güzelce ta-
nıtın müellife teşekkür eder. Mart
1941 den sonra tehaddüs eden
vaziyetlere göre yeni eserini
bekleriz.

Çayına üç şeker yerine iki şeker at.

YENİ ÇIKAN HAEKEVLERİ DERGİLERİ ARASINDA

K. B.

İçel Sayı 36

Mersin Halkevinin bu dergisi Çukurova ve Mersin'in kurtuluş günü münasebetile müteaddit yazıyı ihtiva ediyor. İstiklâl savaşında Çukurovalıların payı, Mersin şehri nasıl ve ne zaman kuruldu, (Numara 8). Bu sonuncuda Mersin'de mektepler anlatılıyor.

4 Eylül

Sivas Halkevinin bu mecmuasında bir kompartman sohbeti, Sivas köylerinde bir halkevi gezisi, aşık Veysel'in yeni bir koşması Tokatlı Haki'nin hayatı ve edebi şahsiyeti, anadolu yazarlarını tanıyalım. Nö. 8 Faruk Şükrü Yersel hayatı ve matbuat çalışmaları ile matbu eserleri ve şürleri güzel etüdlerdir.

Uludağ Sayı 32. Bursa Halkevinin bu dergisi Büyük vatan şairi Namık Kemal'i anma sayısı olarak çıkmıştır. Büyük şair yaşatılmaktadır.

İnanç Sayı 48. Denizli Halkevinin bu dergisinde halk edebiyatının yeni şire tesiri, Denizli'de yerli usulü nişanlanma yazıları, bilhassa bibliyografya iyi yazılardandır.

İçel Sayı 37. Mersin Halkevinin bu dergisinde Mersin şehri nasıl ve ne zaman kuruldu, seri yazıda şehrin ilk okulları tanıtılıyor, tarihçeleri de yapıyor. Silifke mozaikleri adlı yazı 1940 Temmuz ve Ağustosunda yapılan kazılarda bulunan mozaikler resimleri ile beraber tarihi kıymetler veren güzel bir yazıdır, tarihle ilgililerin her halde görmeleri gerekir.

HALKEVİ HABERLERİ

Bu ay evimizin çalışması daha verimli olmuştur, Komitalardaki faaliyetler, konferanslar ve törenler yekdiğerlerini takip etmiş, evimiz salonu hemen her gün dolup boşanmıştır.

Bu arada partinin gönderdiği filmlerde ayrıca büyük bir rağbete mazhar olmuştur.

Aynı 1 ci günü 2 ci İnönü zaferinin 20 cı yıl dönümü münasebetile evimiz salonunda bir tören yapıldı. Salonu dolduran bini mütecaviz bir katabalık bu şanlı zaferin safhalarını anlatan hatibi büyük bir vecd ve heyecan içinde dinlemiş ve bu zaferin eşsiz kahramanı karşısında bir daha hürmetle eğilmiştir. (Sen yalnız düşmanı değil, milletin makûs taliini de yendin !)

Diyen hatip, sözlerine şunları da ilâve etmiştir: (Evet, 20 sene önce makûs bir taliî yenen kahraman, bu gün o milletin başında, ona parlak bir talih ve istikbal yaratan biricik şefidir. Ve millet, onun etrafında Kenetlenmiş bir tek varlıktır.

Derin bir heyecanla dinlenen ve sürekli alkışlarla biten konferansı müteakip millî oyunlar oynandı. Gençlerin bu oyunları takdirle karşılandı.

Ebedi Şef Atatürk'ün D. Bakır'ımızın fahrî hemşehriliğini kabul buyurdıkları günün 16 cı yıl dönümü münasebetile evimizde bir tören yapıldı.

Atatürk'ün büyüklüğünü, dehasını ve Diyarbakırla olan ilgisini tebarüz ettiren bir koaferansı müteakip küçüklerin Mandolin Orkestrasının ve koronun güzel musikilerini dinledik. Bir piyes temsil edildi. Şiirler okundu. Toplantı geç vakite kadar sürdü.

23 Nisan Millî hakimiyet ve çocuk bayramı günü havanın yağışlı olması dolayisile tören büyük salonda yapıldı.

Salon mini mini okul çocuklarile, talebe velilerile dop dolu idi. Merasime istiklâl marşı ile başlandı. Bundan sonra, B. U. Müfettiş Bay Abidin Özmen çocukların bayramını kutluladı. Ve günün mana ve ehemiyetini tebarüz ettiren veciz bir kaç söz söylediler. Bundan sonra öğretmen Ömer Öner tarafından günün manasına uygun bir konferans verildi. Müteakiben partiden gönderilen filmler gösterildi. Öğleden sonra Radyofonik konferanslar verildi. Gece (Erkek kukla) piyesi temsil edildi. Temsil koluna giren ve ilk defa olarak sahnemizde görülen Bayan Leylâ rolünde ciddiden muvaffak oldu ve takdirle alkışlandı. Bu arada Dr. Şükrü Kaya tarafından söylenen heyecanlı hitabe sık sık alkışlandı.

Bu ay içinde Radyofonik olarak ziraat ve çocuk terbiyesi ve çocuk konferansları verildi.

Bu ay içinde spor komitamız tarafından tertib edilen Bisiklet yarışları büyük bir kalabalık karşısında yapıldı.

Evimiz önünden başlayarak 20 Kilotrelilik bir mesafe üzerinde bu sür'at müsabakasına 12 kişi iştirak eti. 1, 2, 3 ci gelenlere mükâfatlar verildi.

Partiden sık sık gönderilen kitaplar, Kitapsarayımıza konmakta ve halkın istifadesine bırakılmaktadır. Kitapsaray faaliyetimiz şayanı memnuniyet bir şekildedir. Okuyucu miktarı her gün artıyor.